

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL NICHOLAS EMILIOU
prezentate la 6 iulie 2023¹

Cauza C-147/22

**Központi Nyomozó Főügyészség
intervenienți:
Terhelt5**

[cerere de decizie preliminară formulată de Fővárosi Törvényszék (Curtea din
Budapesta-Capitală, Ungaria)]

„Trimitere preliminară – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 50 –
Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen – Articolul 54 – Principiul *ne bis in
idem* – Clasarea cauzei – Decizie a unui procuror – Aprecierea fondului – Urmărire penală
aprofundată – Examinarea probelor”

I. Introducere

1. Principiul *ne bis in idem* – care, pe scurt, interzice un cumul atât de proceduri, cât și de sancțiuni penale în legătură cu aceleași fapte și îndreptate împotriva aceleiași persoane – este consacrat în special de articolul 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) și de articolul 54 din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune (denumită în continuare „CAAS”)².

2. În jurisprudența sa, Curtea a precizat că deciziile de clasare a urmăririi penale adoptate de procurori în faza cercetării penale pot conduce de asemenea la aplicarea principiului *ne bis in idem*, dar numai atunci când au fost adoptate în urma unei aprecieri asupra fondului cauzei, ca rezultat al unei urmăririi penale aprofundate³. În speță, instanța de trimitere solicită în special Curții de Justiție să precizeze criteriile potrivit cărora o urmărire penală ar trebui considerată „aprofundată” în sensul principiului *ne bis in idem*.

¹ Limba originală: engleza.

² JO 2000, L 239, p. 19, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 183.

³ A se vedea mai departe punctul 34 din prezentele concluzii.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

3. Articolul 54 din CAAS, inclus în capitolul 3 din aceasta, este intitulat „Aplicarea principiului *ne bis in idem*” și prevede:

„O persoană împotriva căreia a fost pronunțată o hotărâre definitivă într-un proces pe teritoriul unei părți contractante nu poate face obiectul urmăririi penale de către o altă parte contractantă pentru aceleași fapte, cu condiția ca, în situația în care a fost pronunțată o pedeapsă, aceasta să fi fost executată, să fie în curs de executare sau să nu mai poată fi executată conform legilor părții contractante care a pronunțat sentința.”

B. Dreptul maghiar

4. Articolul XXVIII alineatul 6 din Magyarország Alaptörvénye (Legea fundamentală maghiară) prevede că, fără a aduce atingere căilor extraordinare de atac prevăzute de lege, nicio persoană nu poate fi urmărită penal sau condamnată pentru o infracțiune pentru care a fost achitată sau condamnată definitiv în temeiul legislației maghiare sau, în cadrul unui tratat internațional sau al unui act al Uniunii Europene, în temeiul legislației unui alt stat.

5. În conformitate cu articolul 4 alineatul 3 din a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Legea nr. XC din 2017 privind procedura penală, denumită în continuare „Codul de procedură penală”), fără a aduce atingere căilor extraordinare de atac și anumitor proceduri speciale, atunci când faptele săvârșite de autorul infracțiunii au fost deja judecate definitiv, nu mai poate fi inițiată nicio procedură penală și, dacă a fost inițiată, aceasta trebuie să fie clasată. La rândul său, alineatul 7 al aceluiași articol prevede că nu poate fi inițiată nicio procedură penală și, dacă a fost inițiată, aceasta trebuie clasată în cazul în care faptele săvârșite de autorul infracțiunii au fost judecate definitiv într-un stat membru al Uniunii Europene sau în cazul în care într-un stat membru a fost pronunțată o hotărâre de fond cu privire la acele fapte care, în conformitate cu legislația statului respectiv, împiedică atât inițierea unei noi proceduri penale, cât și reinițierea procedurii penale din oficiu sau printr-o cale de atac ordinară în legătură cu aceleași fapte.

C. Dreptul austriac

6. Articolul 190 din Strafprozessordnung (Codul de procedură penală, denumit în continuare „StPO”), intitulat „Încetarea urmăririi penale”, prevede următoarele:

„Parchetul are obligația de a pune capăt procedurii penale și de a încheia urmărirea penală atunci când:

1. infracțiunea în legătură cu care a fost demarată urmărirea penală nu este pedepsită prin lege sau continuarea urmăririi penale a inculpatului ar fi ilegală din motive juridice, sau
2. nu există niciun motiv real pentru continuarea urmăririi penale împotriva inculpatului.”

7. Articolul 193 din StPO, intitulat „Desfășurarea ulterioară a urmăririi penale” are următorul cuprins:

„(1) După încetarea urmăririi penale, nu se mai poate efectua nicio anchetă ulterioară împotriva inculpatului; după caz, procurorul dispune eliberarea acestuia. Cu toate acestea, în cazul în care decizia referitoare la reluarea procedurii necesită anumite acte de cercetare sau de administrare de probe, parchetul poate, periodic, să dispună efectuarea acestora sau să le efectueze.

(2) Parchetul poate dispune reluarea unei urmăririi penale clasate în temeiul articolelor 190 sau 191, cu condiția ca urmărirea penală referitoare la infracțiune să nu fie prescrisă și dacă:

1. inculpatul nu a fost audiat în legătură cu această infracțiune [...], iar împotriva sa nu au fost luate măsuri în această privință, sau
2. rezultă sau apar noi fapte sau elemente de probă care, separat sau coroborate cu alte rezultate ale urmăririi penale, pot să justifice condamnarea persoanei acuzate [...].

[...]”

III. Situația de fapt, procedura și întrebările preliminare

8. La 22 august 2012, Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption (Parchetul central pentru urmărirea penală a infracțiunilor economice și a corupției, Austria, denumit în continuare „WKStA”) a început urmărirea penală împotriva unui cetățean maghiar (denumit în continuare „inculpatul 5”), suspectat de corupție, precum și împotriva a doi coinculpați, suspecți de spălare de bani, delapidare și fapte de corupție.

9. Anchetele au vizat evenimente care au avut loc între 2005 și 2010 și care au presupus suspiciuni de mituire a unor funcționari publici prin intermediul mai multor societăți stabilite în diferite state membre pentru a influența decizia care urma să fie luată în cadrul unei proceduri de achiziții publice pentru furnizarea de garnituri noi pentru două linii de metrou în Budapesta, Ungaria. Acestea au inclus transferuri în valoare totală de mai multe milioane de euro ca plată pentru servicii de consultanță despre care se presupunea că nu au fost niciodată prestate.

10. Pentru a câștiga această licitație publică, inculpatul 5 – despre care se pretinde că avea cunoștință de caracterul fictiv al contractelor de consultanță și de obiectivele reale ale acestora – a fost suspectat că a acționat în vederea procurării unor foloase necuvenite cu scopul de a corupe persoana sau persoanele în măsură să influențeze factorii de decizie pentru acel contract. Mai precis, între 5 aprilie 2007 și 8 februarie 2010, inculpatul 5 ar fi efectuat mai multe plăți din partea unei societăți comerciale, în valoare totală de peste 7 000 000 de euro, către funcționari publici care erau autorii infracțiunii de luare de mită și a căror identitate a rămas necunoscută.

11. Suspiciunile legate de inculpatul 5 se bazează pe informațiile din anchetă furnizate, în urma unei cereri de asistență judiciară, de Serious Fraud Office (Biroul pentru fraude grave, Regatul Unit), precum și pe furnizarea de date privind conturile bancare și pe audierea celor doi cetățeni austrieci care aveau calitatea de suspecți.

12. Inculpatul 5 nu a fost interogat în calitate de suspect în cadrul anchetei WKStA, întrucât actul de urmărire penală întreprins de WKStA la 26 mai 2014 pentru a-l localiza – un act care poate fi calificat drept măsură coercitivă în sensul articolului 193 alineatul (2) din StPO – nu a avut efect.

13. Prin ordonanța din 3 noiembrie 2014, WKStA a clasat urmărirea penală din lipsă de probe. Ulterior, WKStA a reexaminat situația de mai multe ori, însă de fiecare dată a constatat că nu erau îndeplinite condițiile pentru continuarea urmăririi penale și trimiterea în judecată în temeiul dreptului național. În special, acesta a considerat că faptele de corupție imputate inculpatului 5 se prescriseseră în Austria cel târziu din anul 2015.

14. La 10 aprilie și la 29 august 2019, Központi Nyomozó Főügyészség (Parchetul Național, Ungaria, denumit în continuare „KNF”) a depus la Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală, Ungaria) un rechizitoriu prin care inculpatul 5 era trimis în judecată în Ungaria pentru corupție în sensul articolului 254 alineatele (1) și (2) din Codul penal maghiar.

15. Prin ordonanța din 8 decembrie 2020, Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală, Ungaria) a dispus încetarea urmăririi penale împotriva inculpatului 5 în temeiul principiului *ne bis in idem*, pe motiv că faptele imputate acestei persoane corespundeau celor care făcuseră obiectul anchetei penale în fața WKStA.

16. Ordonanța Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală, Ungaria) a fost ulterior anulată în apel printr-o ordonanță a Fővárosi Ítéltábla (Curtea Regională de Apel din Budapesta, Ungaria) din 15 iunie 2021. Această instanță a statuat că decizia WKStA din 3 noiembrie 2014 de încetare a anchetei penale nu poate fi considerată drept decizie definitivă în sensul articolului 50 din cartă și al articolului 54 din CAAS. În această privință, instanța menționată a considerat că documentele disponibile nu permiteau să se stabilească în mod clar dacă decizia WKStA de încetare a anchetei penale s-a bazat pe o apreciere suficient de aprofundată și completă a elementelor de probă. În opinia acestei instanțe, nu existau dovezi că WKStA a strâns elemente de probă, cu excepția interogării celor doi suspecti austrieci care erau coinculpați împreună cu inculpatul 5, și că ar fi audiat vreuna dintre cele aproape 90 de persoane menționate de KNF în rechizitoriul său, în vederea interogării acestora sau a strângerii de probe. În plus, inculpatul 5 nu a fost audiat în calitate de suspect. Astfel, Fővárosi Ítéltábla (Curtea Regională de Apel din Budapesta) a retrimis cauza la Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală) pentru o nouă examinare.

17. În acest context, având îndoieli cu privire la interpretarea corectă a dispozițiilor relevante de drept al Uniunii, Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală) a decis să suspende procedura și să adreseze Curții de Justiție următoarele întrebări în vederea unei decizii preliminare:

„(1) [Principiul] *non bis in idem*, prevăzut la articolul 50 din [cartă] și la articolul 54 din [CAAS], se opune unei proceduri penale inițiate într-un stat membru împotriva aceleiași persoane și pentru aceleași fapte care au făcut deja obiectul unei proceduri penale într-un alt stat membru, care a fost soluționată în mod definitiv printr-o decizie a procurorului prin care s-a dispus clasarea procedurii de urmărire penală?

(2) Este compatibilă cu [principiul] *non bis in idem*, prevăzut la articolul 50 din [cartă] și la articolul 54 din [CAAS], și împiedică în mod definitiv inițierea unei noi proceduri penale într-un stat membru împotriva aceleiași persoane și pentru aceleași fapte împrejurarea că, deși în ceea ce privește decizia procurorului prin care se dispune clasarea procedurii penale

(a anchetei) într-un stat membru este prevăzută posibilitatea reluării urmăririi penale până la momentul la care se prescrie infracțiunea, parchetul a considerat că nu se justifică reluarea procedurii din oficiu?

- (3) Este compatibilă cu principiul *non bis in idem*, stabilit la articolul 50 din [cartă] și la articolul 54 din [CAAS], și poate fi considerată suficient de aprofundată și de exhaustivă o procedură de urmărire penală clasată cu privire la un inculpat care nu a fost audiat în calitate de suspect în legătură cu o infracțiune privind coînculpații săi, deși s-au efectuat anchete precontencioase împotriva acestei persoane în calitate de inculpat, iar clasarea procedurii de urmărire penală s-a bazat pe informațiile din investigație furnizate în urma unei cereri de asistență judiciară, precum și pe furnizarea de date privind conturile bancare și pe declarațiile coînculpaților în calitate de suspecti?”

18. Au prezentat observații scrise în prezenta procedură KNF, inculpatul 5, guvernele maghiar, austriac și elvețian, precum și Comisia Europeană. Aceste părți au răspuns de asemenea la o solicitare de răspuns scris adresată de Curte cu titlu de măsură de organizare a procedurii, prin care acestea au fost chestionate în legătură cu criteriile pe care o instanță națională ar trebui, în opinia lor, să le utilizeze pentru a aprecia dacă este îndeplinită cerința unei „urmăriri penale aprofundate”, în sensul Hotărârii din 29 iunie 2016, Kossowski⁴.

19. La cererea Curții, prezentele concluzii se vor referi numai la a treia întrebare preliminară.

IV. Analiză

20. Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită clarificări cu privire la componenta „bis” a principiului *ne bis in idem*: cumulul de proceduri.

21. În esență, instanța de trimitere solicită Curții să stabilească dacă o ordonanță a unui procuror de clasare a urmăririi penale îndreptate împotriva unei persoane acuzate care nu a fost interogată în cursul urmăririi penale, dar în privința căreia au fost efectuate acte de urmărire penală și în legătură cu care au fost colectate informații prin cooperare cu autoritățile altor state membre, prin examinarea unui cont bancar și prin interogarea a doi coînculpați, trebuie considerată ca fiind întemeiată pe o urmărire penală aprofundată și, în consecință, dacă plasează inculpatul în domeniul de aplicare al principiului *ne bis in idem*, în temeiul articolului 50 din cartă și al articolului 54 din CAAS.

22. Nu suntem siguri că Curtea poate și trebuie să răspundă la o întrebare formulată în acești termeni. Într-adevăr, instanța de trimitere solicită Curții să efectueze o apreciere juridică care echivalează, *de facto*, cu o *aplicare* a dispozițiilor relevante ale dreptului Uniunii la împrejurările specifice ale speței. Or, nu acesta este rolul Curții în cadrul procedurii prevăzute la articolul 267 TFUE.

23. Rolul Curții, în cadrul unei proceduri preliminare, este de a furniza instanței de trimitere toate elementele de *interpretare* a dreptului Uniunii care să îi permită acesteia să soluționeze litigiul aflat pe rolul său⁵. Aceasta înseamnă că, într-o cauză precum cea de față, Curtea trebuie să clarifice condițiile în care se aplică principiul *ne bis in idem* consacrat la articolul 50 din cartă și la

⁴ C-486/14, EU:C:2016:483 (denumită în continuare „Hotărârea Kossowski”).

⁵ A se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iulie 2022, Volkswagen (C-134/20, EU:C:2022:571, punctul 33).

articolul 54 din CAAS, permițând astfel instanței de trimitere să aprecieze singură dacă decizia unui procuror de a înceta urmărirea penală fără a lua măsuri suplimentare poate sau nu conduce la aplicarea acestui principiu⁶.

24. În schimb, rolul instanței de trimitere este printre altele să interpreteze legislația națională, să examineze actele procedurale incluse în dosarul cauzei, dacă este necesar să adreseze întrebări părților (procurorul și/sau persoana acuzată) cu privire la valoarea și semnificația actelor de urmărire penală specifice și, pe baza celor de mai sus, să aplice dispozițiile (de drept al Uniunii și de drept intern) pertinente în speță.

25. Având în vedere elementele de mai sus, considerăm că a treia întrebare trebuie reformulată în sensul că urmărește să se stabilească în ce condiții o decizie a unui procuror de clasare a urmăririi penale îndreptate împotriva unei persoane acuzate se întemeiază pe o „urmărire penală aprofundată”, în sensul jurisprudenței Curții, și îi conferă acesteia, în consecință, protecția principiului *ne bis in idem*, potrivit articolului 50 din cartă și articolului 54 din CAAS.

26. Această întrebare ridică o problemă pe care am abordat-o recent în Concluziile noastre prezentate în cauza *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova*⁷. În prezentele concluzii, vom face trimitere, așadar, la pasajele relevante din concluziile noastre prezentate în cauza *Parchetul*, ținând totodată seama de particularitățile cauzei aflate în prezent pe rolul instanței de trimitere, precum și de argumentele prezentate de părțile care au depus observații în cadrul prezentei proceduri.

A. Condiția „bis” impune o apreciere asupra fondului cauzei⁸

27. Articolul 50 din cartă se opune dublei judecări și dublei condamnări în cazul în care persoana „a fost deja achitată sau condamnată prin hotărâre judecătorească definitivă”. La rândul său, articolul 54 din CAAS garantează protecția principiului *ne bis in idem* pentru orice persoană „împotriva căreia a fost pronunțată o hotărâre definitivă”. În această privință, jurisprudența Curții a precizat că, pentru a se putea considera că o decizie în materie penală a fost pronunțată definitiv cu privire la faptele care fac obiectul unei a doua proceduri, „este necesar nu numai ca această decizie să fi rămas definitivă, ci și ca ea să fi fost pronunțată în urma unei aprecieri a fondului cauzei”⁹.

28. Așadar, două aspecte ale deciziei în cauză trebuie examinate pentru a stabili dacă o procedură ulterioară dă naștere unui cumul de proceduri care este interzis de principiul *ne bis in idem*: unul se referă la caracterul definitiv al hotărârii („puterea de lucru judecat”), iar celălalt se referă la conținutul său (dacă a abordat „fondul cauzei”). A treia întrebare adresată în speță se referă la cel de al doilea aspect.

29. Pentru a declanșa aplicarea principiului *ne bis in idem*, o hotărâre judecătorească trebuie să fie pronunțată în urma unei aprecieri asupra fondului cauzei; această cerință decurge, astfel cum a arătat Curtea, din însuși modul de redactare a articolului 50 din cartă, din moment ce noțiunile

⁶ A se vedea în același sens Concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer prezentate în cauzele *Gözütök și Brügge* (C-187/01 și C-385/01, EU:C:2002:516, punctele 36 și 37).

⁷ C-58/22, EU:C:2023:464 (denumite în continuare „concluziile noastre prezentate în cauza *Parchetul*”).

⁸ Prezenta secțiune (A) din concluzii reproduce în mare măsură punctele 48, 49 și 59-84 din concluziile noastre prezentate în cauza *Parchetul*.

⁹ A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 23 martie 2023, *Dual Prod* (C-412/21, EU:C:2023:234, punctul 55 și jurisprudența citată).

„condamnat” și „achitat” la care se referă această dispoziție implică în mod necesar ca răspunderea penală a persoanei în cauză să fi fost examinată și să fi fost adoptată o decizie în această privință¹⁰.

30. Curtea a avut de asemenea ocazia să precizeze că o decizie a autorităților judiciare ale unui stat membru prin care un inculpat a fost achitat definitiv pentru insuficiența sau lipsa probelor trebuie considerată, în principiu, ca fiind întemeiată pe o apreciere pe fond a cauzei¹¹.

31. În aceeași ordine de idei, precizăm că aprecierea pe fond include situația în care cauza este clasată și acuzațiile sunt respinse deoarece – în pofida faptului că au fost constatate elementele de fapt ale infracțiunii – au existat motive de exonerare a presupusului autor (de exemplu, autoapărare, stare de necesitate sau forță majoră) sau de netragere la răspundere (de exemplu, persoana era minoră sau suferea de o tulburare psihică gravă)¹².

32. În schimb, Curtea a precizat de asemenea că deciziile prin care o persoană este achitată, acuzațiile sunt respinse sau urmărirea penală este încetată pentru simple motive procedurale sau care, în orice caz, nu implică nicio evaluare a răspunderii penale a persoanei nu pot fi considerate „definitive” în sensul principiului *ne bis in idem*¹³. Această situație se regăsește, în opinia noastră, în mod tipic în cazul procedurilor încheiate ca urmare, de exemplu, a amnistiei, a imunității, a *abolitio criminis* sau a prescripției¹⁴.

33. În acest context, trebuie să subliniem că din jurisprudență reiese că cerința ca decizia să conțină o apreciere a fondului cauzei – și anume a răspunderii penale a persoanei supuse anchetei – nu poate fi verificată în mod pur formal.

34. Bineînțeles, atunci când o decizie de clasare este întemeiată în mod expres pe motive procedurale, nu este necesar să se efectueze verificări suplimentare: decizia nu poate, în mod intrinsec, să determine aplicarea principiului *ne bis in idem*. Cu toate acestea, atunci când o decizie este întemeiată pe inexistența sau insuficiența probelor, este necesară o etapă suplimentară. Într-adevăr, astfel cum a constatat Curtea în Hotărârea Kossowski¹⁵, concluzie reiterată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea EDO”) în

¹⁰ A se vedea în acest sens Hotărârea din 16 decembrie 2021, AB și alții (Revocarea unei amnistii) (C-203/20, EU:C:2021:1016, punctele 56 și 57 și jurisprudența citată, denumită în continuare Hotărârea AB și alții). De remarcat, de asemenea, că articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale se referă la achitare sau condamnare printr-o hotărâre definitivă.

¹¹ A se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, punctele 28 și 29 și jurisprudența citată).

¹² Concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer prezentate în cauza van Straaten (C-150/05, EU:C:2006:381, punctul 65).

¹³ A se vedea printre altele Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, EU:C:2002:582, punctele 54-69), Hotărârea din 10 martie 2005, Miraglia (C-469/03, EU:C:2005:156, punctele 31-34), Hotărârea din 22 decembrie 2008, Turanský (C-491/07, EU:C:2008:768, punctele 40-45), și Hotărârea AB și alții, punctul 61. A se vedea de asemenea Curtea EDO, Hotărârea din 15 martie 2005, Horciag împotriva României (CE:ECHR:2005:0315DEC007098201).

¹⁴ În ceea ce privește prescripția, trebuie să admitem că Hotărârea din 28 septembrie 2006, Gasparini și alții (C-467/04, EU:C:2006:610, punctele 22-33), pare să ajungă la o concluzie diferită. Cu toate acestea, considerăm că, în această privință, Hotărârea Gasparini și alții nu poate fi conciliată cu jurisprudența ulterioară a Curții în materie de achitare pentru motive procedurale. Într-adevăr, urmărirea penală clasată pe motiv de prescripție nu presupun, în general, nicio examinare a răspunderii penale a persoanei. În plus și în orice caz, acest fragment din Hotărârea Gasparini și alții, în opinia noastră, a fost infirmat implicit de Hotărârea din 8 septembrie 2015, Taricco și alții (C-105/14, EU:C:2015:555), în care Curtea a considerat că normele de drept intern privind prescripția sunt norme de natură procedurală. Adăugăm că o astfel de poziție este în concordanță cu jurisprudența Curții EDO: a se vedea, de exemplu, Decizia din 5 decembrie 2019, Smoković împotriva Croației (CE:ECHR:2019:1112DEC005784912, punctele 43-45)

¹⁵ A se vedea Hotărârea Kossowski, punctele 48, 53 și 54.

hotărârea Mihalache¹⁶, o veritabilă apreciere a fondului cauzei implică în mod necesar o urmărire penală aprofundată. Prin urmare, trebuie să se stabilească dacă o asemenea urmărire penală aprofundată a fost sau nu efectuată.

35. Aceste constatări – cu care suntem întru totul de acord – necesită câteva explicații.

1. Necesitatea de a verifica existența unei urmăriri penale aprofundate

36. În jurisprudența lor, atât Curtea de Justiție, cât și Curtea EDO au extins domeniul de aplicare al protecției principiului *ne bis in idem* dincolo de domeniul hotărârilor judecătorești *sensu stricto*. Ambele instanțe au statuat că deciziile altor autorități publice, care participă la administrarea justiției penale la nivel național, cărora dreptul național le conferă competențe de constatare și de sancționare a comportamentelor ilicite, cum ar fi procurorii, ar putea fi de asemenea considerate decizii „definitive” în sensul principiului *ne bis in idem*. Acest lucru este valabil în pofida faptului că nicio instanță nu este implicată în proces și că decizia în cauză nu ia forma unei hotărâri judecătorești¹⁷.

37. Această extindere reprezintă o îmbunătățire importantă a protecției drepturilor persoanelor în dreptul penal și în procedurile penale. Cu toate acestea, nu este nevoie să subliniem că o decizie a unui procuror de a clasa cauza în faza de urmărire penală nu poate fi asimilată *ipso facto* unei decizii a unei instanțe de achitare a unei persoane, pronunțată în urma unui proces corespunzător, în care probele sunt administrate în fața judecătorului (sau a unei curți cu jurați), sunt dezbătute de părți și, în final, apreciate de judecător (sau de curtea cu jurați).

38. După cum bine se știe, sistemele penale ale statelor membre conțin o varietate de regimuri juridice care reglementează, pe de o parte, condițiile în care procurorii pot sau trebuie să investigheze presupusele infracțiuni și, dacă este cazul, să inițieze proceduri penale împotriva persoanelor suspectate de săvârșirea acestora și, pe de altă parte, motivele pentru care poate interveni clasarea cauzei penale. De exemplu, în anumite state membre, motive legate de lipsa unui interes public, de gravitatea suficientă a infracțiunii sau de plângerea victimei, de comportamentul anterior al inculpatului sau chiar de constrângeri bugetare constituie un motiv valabil pentru ca un procuror să dispună încetarea urmăririi penale¹⁸.

39. În plus, indiferent dacă, în sistemul penal al unui stat membru, urmărirea penală este, în principiu, obligatorie sau facultativă, deciziile procurorilor de a efectua urmărirea penală, în mod mai mult sau mai puțin proactiv, cu privire la o presupusă infracțiune sau, dimpotrivă, de a dispune clasarea pot fi influențate, în mod inevitabil, de considerente de oportunitate, de economie sau de politică judiciară (cum ar fi, de exemplu, volumul de muncă de la momentul respectiv, prioritățile în materie de aplicare a legii, costurile financiare și cu forța de muncă pe care le presupune respectiva procedură). Nu ar fi decât o iluzie să se presupună că fiecare procuror din Uniunea Europeană decide soarta urmăririi penale și a procedurilor de care este responsabil numai pe baza convingerii sale personale cu privire la vinovăția presupusului autor al infracțiunii și a capacității sale de a îi dovedi vinovăția în instanță.

¹⁶ A se vedea de exemplu Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea EDO”), Hotărârea din 8 iulie 2019, Mihalache împotriva României (CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, §§ 97 și 98) (denumită în continuare „Hotărârea Mihalache”).

¹⁷ A se vedea printre altele Hotărârea din 11 februarie 2003, Gözütok și Brügge (C-187/01 și C-385/01, EU:C:2003:87, punctele 27, 28 și 31), și Hotărârea din 12 mai 2021, Bundesrepublik Deutschland (Notificare roșie a Interpol) (C-505/19, EU:C:2021:376, punctul 73 și jurisprudența citată). În mod similar, Curtea EDO, Hotărârea Mihalache, §§ 94 și 95.

¹⁸ A se vedea, de exemplu, opinia concurentă a judecătorului Pinto de Albuquerque în hotărârea Mihalache, §§ 10 și următoarele.

40. În opinia noastră, aceste considerente pot avea o pondere și mai mare atunci când procurorii se confruntă cu infracțiuni transnaționale care au loc în două sau mai multe state membre și/sau care afectează două sau mai multe state membre, săvârșite de făptuitori care profită de drepturile lor întemeiate pe dreptul Uniunii de a circula liber dincolo de frontierele naționale. În aceste situații, este clar că unii procurori se pot afla într-o poziție mai bună decât alții pentru a desfășura cu succes urmărirea penală și, dacă este necesar, pentru a-i trimite în judecată pe eventualii făptuitori. Este la fel de evident că o coordonare efectivă între mai mulți procurori, din diferite state membre, fiecare lucrând în propria limbă, eventual la mii de kilometri distanță, și care ar putea să nu țină seama de existența unor proceduri paralele, nu este un lucru care poate fi considerat ușor de realizat – în pofida existenței unor instrumente specifice în această privință¹⁹.

41. Prin urmare, într-un sistem bazat pe încredere reciprocă care se aplică la nivel transnațional, este absolut esențial, în opinia noastră, ca principiul *ne bis in idem* să fie aplicabil numai dacă decizia de clasare emisă de un procuror se bazează pe aprecierea pe fond a cauzei, ca rezultat al unei urmăriri penale aprofundate, evidențiată de o evaluare amănunțită a unui ansamblu suficient de cuprinzător de elemente de probă.

42. Astfel, atunci când răspunderea penală a persoanei care face obiectul anchetei a fost exclusă pe baza unei serii de indicii inadecvate și fragmentare, se poate presupune cu certitudine că decizia procurorului s-a bazat, în principal, pe motive de oportunitate, de economie sau de politică judiciară.

43. Desigur, faptul că un procuror a efectuat o evaluare amănunțită a unui ansamblu de probe suficient de cuprinzător nu înseamnă că, atunci când ia decizia de a înceta urmărirea penală, toate îndoielile cu privire la răspunderea penală a persoanei anchetate trebuie neapărat înlăturate. Astfel, un procuror poate fi nevoit să deducă consecințele necesare din faptul că, independent de opinia sa personală cu privire la vinovăția persoanei în cauză, urmărirea penală aprofundată nu a relevat o serie de indicii susceptibile să susțină o condamnare.

44. Cu toate acestea, atât timp cât urmărirea penală a fost în mod rezonabil exhaustivă și meticuloasă, decizia de a înceta urmărirea penală poate fi, *de facto*, asimilată unei achitări. Astfel cum s-a menționat la punctul 30 de mai sus, Curtea a admis că deciziile bazate pe insuficiența sau lipsa probelor trebuie să fie considerate, în principiu, ca fiind întemeiate pe aprecierea fondului cauzei. În opinia noastră, aceasta este consecința logică printre altele a principiului prezumției de nevinovăție²⁰.

45. Considerațiile care precedă conduc la următoarea întrebare: cum ar trebui să se stabilească dacă o decizie precum ordonanța în discuție se bazează pe o urmăriri penală aprofundată?

¹⁹ A se vedea în special articolul 57 din CAAS, care prevede printre altele că, „[d]acă o parte contractantă acuză o persoană de comiterea unei infracțiuni și autoritățile competente ale acestei părți contractante au motive să creadă că acuzația are legătură cu aceleași fapte pentru care s-a pronunțat o hotărâre definitivă într-un proces desfășurat pe teritoriul altei părți contractante, autoritățile respective, dacă consideră necesar, solicită informațiile necesare de la autoritățile competente ale părții contractante pe al cărei teritoriu s-a pronunțat deja hotărârea definitivă”. A se vedea de asemenea Decizia-cadru 2009/948/JAI a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind prevenirea și soluționarea conflictelor referitoare la exercitarea competenței în cadrul procedurilor penale (JO 2009, L 328, p. 42).

²⁰ Acest principiu este consacrat printre altele la articolul 48 alineatul (1) din cartă.

2. Examinarea soluției de clasare

46. Aspectul dacă soluția de clasare a procurorului s-a bazat pe o urmărire penală aprofundată ar trebui să fie apreciat în principal pe baza expunerii de motive cuprinse în însuși textul ordonanței²¹ (dacă este cazul, coroborată cu documentele menționate și/sau anexate la aceasta²²). Astfel, acest document este cel care explică motivele care au stat la baza clasării și elementele de probă pe care se întemeiază aceasta.

47. De exemplu, după cum a constatat Curtea în Hotărârea Kossowski, faptul că – într-un caz specific – nici victima, nici un eventual martor nu au fost audiați în cursul urmăririi poate fi considerat un indiciu al faptului că nu a fost efectuată o urmărire penală aprofundată²³. În schimb, după cum a arătat Curtea EDO în Hotărârea Mihalache, în cazul în care a fost inițiată o anchetă penală după ce a fost formulată o acuzație împotriva persoanei în cauză, victima a fost audiată, probele au fost administrate și examinate de autoritatea competentă și a fost luată o decizie motivată pe baza acestor probe, astfel de elemente sunt de natură să conducă la constatarea că a existat o apreciere pe fond a cauzei²⁴.

48. Prin urmare, trebuie efectuată o evaluare de la caz la caz, în principal în lumina conținutului efectiv al deciziei de clasare²⁵. În cazul în care decizia respectivă conține neclarități, nimic nu împiedică autoritățile celui de al doilea stat membru să recurgă la instrumentele de cooperare instituite în cadrul ordinii juridice a Uniunii²⁶ pentru a solicita clarificările necesare din partea autorităților primului stat membru²⁷.

49. Cu toate acestea, din rațiuni de securitate juridică și de previzibilitate, este esențial ca principalele elemente care permit înțelegerea motivelor care stau la baza unei soluții de clasare să fie incluse în textul deciziei (astfel cum este completat de documentele menționate în decizie și/sau anexate la decizie, după caz). Astfel, presupusul autor al infracțiunii trebuie să poată verifica dacă, având în vedere dreptul intern și dreptul Uniunii relevant, decizia în cauză este de natură să conducă la aplicarea principiului *ne bis in idem*²⁸. În consecință, schimburile de informații *ex post* pot fi utile pentru a clarifica domeniul de aplicare și sensul deciziei sau pentru a completa motivarea acesteia, dar nu pot modifica în mod fundamental conținutul acesteia.

50. În această etapă, poate fi util să subliniem un aspect important. Aprecierea de mai sus nu poate fi interpretată în sensul că autorităților penale care acționează în cadrul unei a doua proceduri le este permis să verifice în esență corectitudinea deciziilor adoptate în cadrul unei prime proceduri. Acest lucru ar contraveni principiului încrederii reciproce, principiu care se află în centrul normelor Uniunii privind spațiul de libertate, securitate și justiție, și ar face ca principiul *ne bis in idem* să devină în mare măsură inoperant²⁹.

²¹ A se vedea în acest sens Hotărârea Kossowski, punctul 52.

²² A se vedea mai detaliat Concluziile noastre prezentate în cauza GR și alții (C-726/21, EU:C:2023:240, punctele 35-53).

²³ Hotărârea Kossowski, punctul 53.

²⁴ Hotărârea Mihalache, § 98.

²⁵ *Ibidem*, § 97.

²⁶ De exemplu, articolul 57 din CAAS și Decizia-cadru 2009/948 (a se vedea nota de subsol 18 de mai sus).

²⁷ A se vedea prin analogie Hotărârea din 16 noiembrie 2010, Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683, punctul 48).

²⁸ A se vedea Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauza bpost (C-117/20, EU:C:2021:680, punctul 119).

²⁹ A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Bot prezentate în cauza Kossowski (C-486/14, EU:C:2015:812, punctele 75 și 76).

51. Autoritățile care acționează în cadrul unei a doua proceduri au doar dreptul de a verifica motivele (de fond și/sau procedurale) pentru care primul procuror a decis clasarea cauzei. În acest scop, autorităților respective ar trebui să li se permită să verifice dacă procurorul a făcut acest lucru după ce a examinat un ansamblu complet de probe și fără a omite să administreze – pentru motivul că a considerat a fi imposibil, prea dificil sau pur și simplu inutil – probe suplimentare susceptibile a fi deosebit de relevante în scopul aprecierii.

52. În rest, constatările făcute în soluția de clasare adoptată de primul procuror (de exemplu, valoarea probatorie a elementelor de probă evaluate) ar trebui luate ca atare. Autorităților care acționează în cadrul unei a doua proceduri le este interzis să efectueze o nouă evaluare a elementelor de probă deja examinate de primul procuror³⁰. Încrederea reciprocă în funcționarea sistemelor penale ale statelor membre impune ca autoritățile penale naționale să respecte constatările făcute de alte autorități naționale, indiferent de „verdictul” la care ajung acestea³¹.

53. În această privință, poate fi utilă o precizare suplimentară. Necesitatea de a verifica dacă o soluție de clasare implică o apreciere a fondului cauzei pe baza unei urmăriri penale aprofundate este o cerință care privește, în mod evident, decizii „simple” de încheiere a procedurii, cu alte cuvinte, deciziile prin care procedura este încheiată, iar persoana care a fost urmărită penal „pleacă liberă”, metaforic vorbind.

54. Într-adevăr, în dreptul tuturor statelor membre, există o serie de mecanisme alternative de soluționare a litigiilor care pot conduce la încetarea procedurilor penale în schimbul acceptării de către presupusul autor al infracțiunii a unei sancțiuni administrative (mai) puțin severe sau a unei măsuri punitive alternative. Este evident că acest tip de decizii de clasare ar trebui considerate, în mod normal, în sensul principiului *ne bis in idem*, ca fiind echivalente cu condamnările. Acest lucru este valabil indiferent dacă este vorba despre o constatare formală a răspunderii presupusului autor al infracțiunii. Întrucât jurisprudența cu privire la acest aspect este relativ clară, nu este necesară, în opinia noastră, continuarea analizei cu privire la acest aspect³².

B. Rațiunea și obiectivul principiului *ne bis in idem*³³

55. Considerăm că interpretarea de mai sus a principiului *ne bis in idem* este în cea mai mare măsură concordantă cu rațiunea și obiectivul acestuia. În această privință, amintim că un astfel de principiu este o construcție juridică foarte veche, ale cărei izvoare se regăsesc printre altele în Codul lui Hammurabi, în operele lui Demostene, în Digestele lui Iustinian, precum și în numeroase legi canonice medievale³⁴. În Uniunea Europeană (în prezent) – chiar și în lipsa oricărei dispoziții în acest sens – acesta a fost adoptat încă de la mijlocul anilor 1960 și a fost considerat ca fiind legat de ideea de echitate³⁵.

³⁰ A se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, punctul 30).

³¹ A se vedea printre altele Hotărârea din 28 octombrie 2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Extradare și *ne bis in idem*) (C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, punctele 92 și 93, precum și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer prezentate în cauza van Straaten (C-150/05, EU:C:2006:381, punctele 52 și 63).

³² A se vedea în special Hotărârea din 11 februarie 2003, Gözütok și Brügge (C-187/01 și C-385/01, EU:C:2003:87). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer prezentate în cauza Gözütok și Brügge (EU:C:2002:516, punctele 83, 88, 89, 97 și 106), precum și Opinia concurentă a domnului judecător Bošnjak, căruia i s-a alăturat domnul judecător Serghides, în Hotărârea Mihalache.

³³ Prezenta secțiune (B) din concluzii reproduce, în mare măsură, punctele 108-118 din concluziile noastre prezentate în cauza Parchetul.

³⁴ Coffey, G., „A History of the Common Law Double Jeopardy Principle: From Classical Antiquity to Modern Era”, *Athens Journal of Law*, vol. 8, numărul 3, iulie 2022, pag. 253-278.

³⁵ A se vedea Hotărârea din 5 mai 1966, Gutmann/Comisia (18/65 și 35/65, EU:C:1966:24) și, cu trimiteri suplimentare la jurisprudența timpurie, Luarea de poziție a avocatului general Jääskinen în cauza Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:739, punctul 43).

56. Se pare că, în timp ce sensul și domeniul de aplicare precise ale principiului *ne bis in idem* au variat oarecum de-a lungul secolelor, înțelegerea privind dubla sa rațiune a rămas relativ coerentă: echitatea și securitatea juridică³⁶.

57. Pe de o parte, se consideră, în general, inechitabil și arbitrar faptul că statul, „cu toate resursele sale și cu toată puterea sa, [face] încercări repetate de condamnare a unei persoane pentru o prezumată infracțiune, supunând-o astfel pe aceasta unei hărțuiri, unor cheltuieli și unor chinuri și obligând-o să trăiască într-o stare continuă de anxietate și de insecuritate”³⁷. Principiul *ne bis in idem* urmărește astfel, înainte de toate, să prevină o situație în care o persoană este pusă „în pericol” de mai multe ori³⁸.

58. Pe de altă parte, principiul *ne bis in idem* este de asemenea indisolubil legat de principiul autorității de lucru judecat: ideea potrivit căreia, pentru a asigura atât stabilitatea dreptului și a raporturilor juridice, cât și buna administrare a justiției, hotărârile judecătorești rămase definitive nu ar mai trebui să poată fi contestate³⁹.

59. În sistemul juridic al Uniunii, protecția principiului *ne bis in idem* își găsește o a treia rațiune: asigurarea liberei circulații a persoanelor în spațiul de libertate, securitate și justiție. Curtea a subliniat, făcând trimitere la articolul 54 din CAAS, că o persoană împotriva căreia a fost pronunțată deja o hotărâre definitivă trebuie să poată circula liber, fără a se teme de o nouă urmărire penală pentru aceleași fapte într-un alt stat membru⁴⁰.

60. În consecință, aceste obiective militează împotriva unei interpretări excesiv de restrictive a principiului *ne bis in idem*. În același timp însă, o aplicare prea largă a principiului ar intra în conflict cu alte interese publice care merită să fie protejate.

61. Ne referim în special la interesul general al societății de a urmări în mod efectiv autorii infracțiunilor⁴¹, precum și la interesul specific al victimelor infracțiunilor nu numai de a obține despăgubiri de la aceștia, ci și de a vedea că „se face dreptate”⁴². Astfel, chiar denumirea de „spațiu de libertate, securitate și justiție” implică faptul că libertatea nu poate fi în detrimentul securității și justiției. Această din urmă noțiune trebuie să fie înțeleasă, în mod evident, ca justiție pentru toate persoanele: presupușii făptuitori, dar și presupusele victime. Acesta este motivul pentru care, în temeiul articolului 3 alineatul (2) TUE, în acest spațiu, libera circulație a persoanelor trebuie asigurată în corelare cu măsuri adecvate privind, printre altele, prevenirea și combaterea infracționalității⁴³.

³⁶ A se vedea Coffey, G., lucrarea citată la nota de subsol 34. De asemenea, Concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer prezentate în cauzele Gözütok și Brügg (C-187/01 și C-385/01, EU:C:2002:516, punctul 49).

³⁷ Astfel cum a indicat Curtea Supremă a Statelor Unite în cauza Green împotriva Statelor Unite (1957) 355 US 184-187. A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Bot prezentate în cauza Kossowski (C-486/14, EU:C:2015:812, punctul 36).

³⁸ În această privință, a se vedea Concluziile avocatului general Sharpston prezentate în cauza M (C-398/12, EU:C:2014:65, punctul 48).

³⁹ În ceea ce privește noțiunea de „autoritate de lucru judecat”, a se vedea printre multe altele Hotărârea din 30 septembrie 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513, punctul 38). Cu privire la raportul dintre cele două noțiuni, a se vedea Hotărârea din 22 martie 2022, Nordzucker și alții (C-151/20, EU:C:2022:203, punctul 62 și jurisprudența citată).

⁴⁰ A se vedea Hotărârea din 12 mai 2021, Bundesrepublik Deutschland (Notificare roșie a Interpol) (C-505/19, EU:C:2021:376, punctul 79 și jurisprudența citată).

⁴¹ A se vedea în acest sens Hotărârea din 29 aprilie 2021, X (Mandat european de arestare – *Ne bis in idem*) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, punctul 97), precum și Hotărârea AB și alții, punctul 58.

⁴² A se vedea Concluziile avocatului general Bot prezentate în cauza Kossowski (C-486/14, EU:C:2015:812, punctul 80) și Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauza BV (C-129/19, EU:C:2020:375, punctul 113).

⁴³ A se vedea în această privință Hotărârea din 10 martie 2005, Miraglia (C-469/03, EU:C:2005:156, punctul 34).

62. În această privință, nu se poate ignora faptul că o abordare superficială a aplicării principiului *ne bis in idem* ar putea conduce la anumite abuzuri și manipulări din partea făptuitorilor, care ar putea apela, astfel cum arată în mod întemeiat guvernul maghiar, la „forum shopping” pentru a-și asigura impunitatea pentru faptele lor. Astfel, atunci când infracțiunile sunt anchetate de mai mulți procurori în același timp, există un risc concret ca parchetul care se află în cea mai nefavorabilă poziție (sau cel cu personal insuficient ori suprasolicitat) să poată împiedica *de facto* desfășurarea unei urmăririi penale serioase cu privire la infracțiunea respectivă, întrucât o decizie de clasare emisă de respectivul parchet ar putea împiedica acțiunea oricărui alt parchet.

63. În plus, tot de această parte a balanței există și un interes la nivelul Uniunii care merită o atenție deosebită: încrederea reciprocă. Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că încrederea reciprocă nu poate fi menținută și consolidată decât în cazul în care autoritățile unui stat membru se pot asigura că într-un alt stat membru a existat o apreciere adecvată a răspunderii penale a unei persoane suspectate de comiterea unei infracțiuni⁴⁴. În lipsa unei astfel de aprecieri, pur și simplu nu există niciun temei pentru ca încrederea reciprocă să poată funcționa. Cum ar putea o instanță națională să invoce sau să se bazeze pe o apreciere făcută de către o altă instanță cu privire la răspunderea unei persoane care, în fapt, nu a fost efectuată în mod riguros?

64. Astfel, este extrem de important ca, la interpretarea articolului 50 din cartă și a articolului 54 din CAAS, să se găsească un just echilibru între aceste interese. Mai precis, protecția eficace a drepturilor individuale ar trebui să fie reconciliată cu interesul legitim al statelor membre de a evita ca infractorii să rămână nepedepsiți⁴⁵. Aceasta este ideea centrală care ne-a ghidat în prezentele concluzii (precum și în concluziile noastre precedente) atunci când, după ce am examinat jurisprudența și am reflectat asupra acesteia, am încercat să propunem Curții ceea ce considerăm a fi o abordare „echilibrată” a principiului *ne bis in idem*.

65. În special, nu vedem cum o persoană – a cărei răspundere pentru comiterea unei presupuse infracțiuni, în cursul unei prime proceduri, a fost examinată doar în faza de urmărire penală și pe baza unui ansamblu insuficient și fragmentar de probe – ar putea susține în mod valabil că o procedură ulterioară în care implicarea sa este examinată pe baza unui ansamblu solid și complet de probe ar pune-o „în pericol” de două ori și/sau ar intra în conflict cu principiul autorității de lucru judecat.

C. Prezentă cauză

66. Astfel cum am subliniat la punctele 23 și 24 din prezentele concluzii, revine, în principiu, instanței de trimitere sarcina de a aprecia dacă condițiile discutate mai sus sunt sau nu îndeplinite în cauza pendinte în fața sa. Cu toate acestea, pentru a asista cât mai bine această instanță, vom prezenta în continuare câteva considerații succinte cu privire la eventuala aplicare a principiului *ne bis in idem* în litigiul principal.

⁴⁴ A se vedea Hotărârea din 12 mai 2021, Bundesrepublik Deutschland (Notificare roșie a Interpol) (C-505/19, EU:C:2021:376, punctul 81 și jurisprudența citată).

⁴⁵ De asemenea, Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauza Bundesrepublik Deutschland (Notificare roșie a Interpol) (C-505/19, EU:C:2020:939, punctul 93) și în cauza bpost (C-117/20, EU:C:2021:680, punctul 121).

67. Concret, aspectul esențial pe care îl ridică cea de a treia întrebare preliminară este dacă actele de urmărire penală menționate ca fiind efectuate (colectarea de informații prin cooperarea cu autoritățile altor state membre, examinarea unui cont bancar și interogarea a doi coinculpați) și cele menționate ca nefiind efectuate (audierea persoanei în cauză) indică faptul că procurorul austriac a efectuat efectiv o urmărire penală suficient de aprofundată.

68. Avem îndoieli serioase că Curtea poate da un răspuns categoric la o astfel de întrebare. De fapt, o simplă listă a măsurilor de urmărire penală derulate sau nederulate ne spune prea puțin (sau chiar nimic) despre caracterul complet și riguros al cercetării întreprinse de procurorul în cauză. Curtea nu cunoaște, în special, (i) complexitatea faptelor pertinente, (ii) ceea ce s-a demonstrat prin probele colectate și (iii) ce dovezi suplimentare ar fi putut fi strânse.

69. Evaluarea caracterului aprofundat al unei urmăriri penale este, astfel cum s-a arătat la punctul 48 de mai sus, în mod necesar o apreciere de la caz la caz care depinde de toate împrejurările pertinente. Nu există o listă de verificare a posibilelor măsuri de anchetă penală care, prin simpla bifare sau nebifare a unor căsuțe, ar putea indica autorităților dacă o anumită urmărire penală a fost adecvată sau nu. Nu doar că statele membre au, după cum s-a menționat mai sus, norme juridice diferite în această privință, dar, în egală măsură și mai important, fiecare caz este diferit.

70. Unele cazuri pot necesita numeroase acte de cercetare penală, altele mult mai puține. În unele cauze, cadrul probatoriu poate fi neconcludent, deși este compus din mai multe elemente de probă, în timp ce, în altele, colectarea câtorva elemente de probă esențiale ar putea fi suficientă pentru a asigura suficientă claritate în ceea ce privește răspunderea penală a inculpatului.

71. În plus, caracterul aprofundat al unei urmăriri penale nu este determinat doar de *numărul* măsurilor de urmărire penală întreprinse, ci și – așa cum a subliniat guvernul maghiar – de *cât de atent* au fost examinate rezultatele acestei urmăriri penale.

72. În consecință, invităm Curtea să lase aprecierea finală cu privire la aceste aspecte în sarcina instanței de trimitere. Acestea fiind spuse, am dori să adăugăm doar două observații finale.

73. În primul rând, este foarte posibil ca varietatea și natura actelor de urmărire penală efectuate de procurorul austriac să poată fi interpretate ca un indiciu al faptului că, astfel cum susține guvernul austriac, acest procuror a efectuat într-adevăr o urmărire penală aprofundată. Pe de altă parte, însă, cu siguranță nu împărtășim opinia acestui guvern potrivit căreia numai în împrejurări extreme sau speciale o urmărire penală trebuie considerată insuficientă și, prin urmare, ca nefiind de natură să conducă la aplicarea principiului *ne bis in idem*. În opinia noastră, acest lucru nu se poate prezuma. Datele disponibile public sugerează că un număr semnificativ de cauze din statele membre în care se dispune clasarea din cauza insuficienței sau lipsei probelor sunt motivate de asemenea de oportunitate, de economie sau de politică judiciară.

74. În plus, înțelegem că procurorul austriac a dispus încetarea urmăririi penale, fără trimitere în judecată, printre altele, pentru motivul că, în cazul infracțiunilor de a căror comitere era suspectat inculpatul 5, a intervenit prescripția în Austria. Astfel cum am explicat mai sus, la punctul 32 din prezentele concluzii, deciziile de clasarea a cauzei ca urmare a unui termen de prescripție nu implică, în general, nicio evaluare a răspunderii penale a persoanei și, ca atare, acestea trebuie considerate ca nefiind de natură să determine aplicarea principiului *ne bis in idem*. Acesta este un element pe care, în opinia noastră, instanța de trimitere ar putea fi nevoită să îl ia în considerare.

75. În al doilea rând, împărtășim opinia guvernului elvețian potrivit căreia simplul fapt că persoana acuzată nu a putut fi audiată nu indică, în sine, faptul că urmărirea penală nu a fost suficient de aprofundată. Nu vedem niciun motiv care ar putea justifica tratarea audierii persoanei acuzate drept o condiție *sine qua non* pentru ca o urmărire penală să fie considerată suficient de cuprinzătoare și de riguroasă.

76. Astfel, cu excepția cazului în care autoritățile maghiare dispun de elemente concrete pentru a considera că o astfel de audiere era în mod rezonabil de natură să furnizeze elemente de o importanță semnificativă pentru aprecierea răspunderii penale a inculpatului – ne referim aici la elemente care, odată luate în considerare, ar putea înclina eventual balanța în favoarea punerii sub acuzare a acestei persoane –, faptul că a fost imposibilă efectuarea unei asemenea audieri nu poate fi considerată, în sine, un motiv suficient pentru a aprecia că urmărirea penală este insuficientă. În această privință, dorim să subliniem că, întrucât stadiul procedurii penale în cauză este cel al urmăririi penale, standardul care trebuie aplicat atunci când se evaluează scenariul de tipul „ce s-ar întâmpla dacă” nu poate fi unul de certitudine sau de cvasi-certitudine, ci este în mod necesar unul de echilibru al probabilităților.

77. În schimb, nu este nicidecum exclus ca un procuror să tragă concluzii din faptul că o persoană acuzată s-ar fi putut sustrage în mod voluntar de la posibilitatea de a fi audiată, de exemplu, prin faptul că nu se pune la dispoziția autorităților polițienești.

78. Având în vedere considerentele de mai sus, apreciem că noțiunea de „urmărire penală aprofundată”, în sensul jurisprudenței Curții referitoare la principiul *ne bis in idem*, trebuie înțeleasă ca o urmărire penală în cadrul căreia procurorul a dispus clasarea cauzei în urma unei analize riguroase a unui probatoriu suficient de cuprinzător. Pentru a verifica dacă aceasta era situația, autoritățile din cel de al doilea stat membru trebuie să analizeze, în special, dacă (i) decizia de clasare a cauzei s-a bazat, într-o măsură semnificativă, pe motive de oportunitate, de economie sau de politică judiciară, iar (ii) procurorul din primul stat membru a omis să administreze – pentru motivul că a considerat a fi imposibil, prea dificil sau pur și simplu inutil – probe suplimentare susceptibile a fi deosebit de relevante în scopul aprecierii răspunderii penale a persoanei acuzate.

V. Concluzie

79. În concluzie, propunem Curții să răspundă la a treia întrebare preliminară adresată de Fővárosi Törvényszék (Curtea din Budapesta-Capitală) după cum urmează:

Articolul 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și articolul 54 din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen din 14 iunie 1985 între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune trebuie interpretate în sensul că o decizie a unui procuror de clasare a urmăririi penale îndreptate împotriva unei persoane acuzate se bazează pe o „urmărire penală aprofundată” și, în consecință, dă dreptul persoanei acuzate la protecția conferită de principiul *ne bis in idem* atunci când procurorul a adoptat această decizie după o evaluare temeinică a unui probatoriu suficient de cuprinzător. Pentru a verifica dacă aceasta a fost situația, autoritățile din cel de al doilea stat membru trebuie să analizeze, în special, dacă (i) decizia de clasare a cauzei s-a bazat, într-o măsură semnificativă, pe motive de oportunitate, de economie sau de politică judiciară, iar (ii) procurorul din primul stat membru a omis să administreze –

pentru motivul că a considerat a fi imposibil, prea dificil sau pur și simplu inutil – probe suplimentare susceptibile a fi deosebit de relevante în scopul aprecierii răspunderii penale a inculpatului.